

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)

4 decembre st. v.

16 decembre st. n.

Ese în fiecare duminică.

Redacțiunea :

Strada principala 375 a.

Nr. 49.

ANUL XXIV.

1888.

Pretul pe un an 10 fl.

Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$

de an 2 fl. 70 cr.

Pentru România pe an 25 lei

Ioan F. Negruțiu.

Săptămânile trecute am perdut unul după altul mai mulți bărbați de frunte. Unul din ei a fost și acela, al cărui portret îl punem aici sub ochii cetitorilor noștri. Pozițiunea bisericească, starea socială și publică ce-a ocupat, activitatea literară ce-a dezvoltat, renumele stimat ce-a avut dănsul la națiunea sa, ne împun datoria să-i păstrăm memoria și pe aceste pagine. Etă dar câteva schițe biografice.

Ioan F. Negruțiu fu născut în comuna Sucutard, comitatul Solnoc-Dobăca, la 30 ianuarie 1817, în ziua memorabilă a celor 3 sfinți mari ai bisericii noastre. Părințele seu Grigorie, paroc în aceeaș comună, ca om inteligent și mișcat de aplecările cele bune ale fiului seu Ioan, la anul 1825 l-a dus la școlile r. catolice ungurești din Clus, unde a studiat până la 1830; ăr cursul gimnasial, filosofic și teologic l-a făcut în școlile dela Blaș, dela 1831 până la 1842.

Terminându-și studiile teologice, la 1843 se sfinți celibe și fu numit profesor mai întâiu la gramatică, apoi la fizică, ocupând catedra acesta până la 1847, când fu numit protopop al Clușului, care oficiu îl purtă cu zelul cel mai neadormit până la 1862. Atuncia, în considerarea meritelor sale, fu ales canonic cancelar al catedralei mitropolitane din Blaș.

Și în acest oficiu desvoltă cel mai neobosit zel. Fu ales secretar mitropolitan; apoi fu numit protopop al Blașului, director al institutului preparandial și al școlilor normale și de fete de acolo, president al comisiunii școlare și inspector al tuturor școlilor din

archidieceasă, asesor al tribunalului matrimonial de a doua instanță pentru diececele sufragane, membru al esactoratului archidieceșan, de cari oficii numai atunci abdisă, când puterile fizice nu-l mai iertară să le pörte. Într'aceste înaintând și 'n stalurile canonice, ajunse canonic lector.

Pe terenul vieții civile și sociale-politice încă a desvoltat mare activitate. La 1847 fu numit din partea guvernului transilvan revisor al cărților române, la 1848 eră să pată mörte de martir, la 1863 fu ales deputat al cercului Gilău pentru dieta din Sibiiu, tot atunci fu ales și membru al consiliului imperial din Viena, indeplinindu-și pretotindene misiunea cu deplină onöre.

Activitatea sa pe terenul literar a

produs următoarele cărți: Gramatica limbei române, publicată în limba maghiară, la Cluș în 1852, din acesta avem acum edițiunea IV; Catechism creștin, pentru școlile române populare; Istoria biblică și Aritmetica, pentru aeeleși școle, în sfērșit un Abe-

Ioan F. Negruțiu.

cedar românesc cu litere latine. Aici vine să însemnăm, că a fost membru pe viață al Asociațiunii Transilvane.

Și în fine, pe lângă aceea că a crescut mai bine de 30 de nepoți nepoțe: redactor, profesor, preoți, judecători și o multime de preotese, maeștri și economi; pe lângă aceea, că a mai ajutat pe toți săracii, cari intrau în casa sa și cu deosebire pe tinerii lipsiți de mijloce: nici la moarte nu s-a uitat de ei, ci tot ce a avut, a lăsat acestora, înființând o fundațiune de 4000 fl. pentru stipendii la tinerimea studiosă. Fundațiunea acésta se va pune 'n activitate cu începutul anul scolar viitor.

A reposat în 4 decembrie an c. la 2 ore noaptea.

La adăpost.

La adăpost, d'ori ce privire,
De ori ce gând, voi să remăiu;
Să-mi trecă vremea... În neșcire
S' adorm pe tristu-mi căpătēiu.

Să nu aud a lunei șoapte,
Să nu' nțeleg nici un cuvânt;
Er de-o fi ziua, de-o fi noapte,
Să nu mai știu p'acést pământ!

Oh! fericirilor deșarte,
Nu mai v'adăst, nu mai v'ascult;
Treceți, lăsați-me d'o parte,
Destinul meu îl știu de mult...

La adăpost pe valea 'ntinsă,
Sub teiul verde și 'nflorit,
Să-mi fie viața 'n pace stinsă
Sub cer albastru liniștit!

Smara

Cicero n.

— Schiță dramatică în 5 acte. —

(Urmare).

Dexion. Dar crimele de stat și vânđările făcute de pretorul Romei? Vino 'n Gnevale Cicero n, și vei vedea cum fumează, ceea ce nu s'a cufundat încă din vasele toate ce au fost aprinse de tâlharii mărilor; câte corabii, din cele trimise dela Roma mai rămăsesese nevândute, s'au nimicit prin foc; câți marinari n'au plătit cu tot avutul lor rescumpărarea de slujbă militară, au fost prinși ori arși pe corabiile lor; afară de lictorii, indeletniciți cu jafuri și ucideri, nimenea, nici un ostaș, nu s'a găsit în Siracuză în acea clipă, să sară la apărarea vaselor aprinse.

Cicero n. Destul! să pornim înainte. Imi pare că mintea-mi nu va putea nici o clipă să-și întipărească toate străsniciile ce ochii mei vor trebui să mai vedă. Haidem! (*Toți plcă prin drepta. Se aud țipete în partea stângă; apoi strigătul unei fete: »Lăsați-me! Ajutor! Mamă ajuta-me!...»*)

Scena IX.

Cleomen, urmat de patru lictori cari duc cu sila o Fată;
Mama fetei, desnădăjdăuită alergă după ei.

Cleomen. Pe Marte! sunteți niște mâți leșinate, de nu puteți duce mai iute un șorec ca acesta!

Fata. (*Sbătându-se în mâinile lor.*) Aveți îndurare! lăsați-me! nu mai pot resuflă...

Cleomen. N'ai grijă, mititico! vei resuflă mai ușor în brațele pretorului... Nu te teme, că nu te duc la moarte, din potrivă...

Mama fetei. Oh! fie-ve milă de singura mea copilă! n'o nenorociți! n'o necinștiți! ea e totă podoba și totă bogăția casei ș-a familiei noastre...

Cleomen. În lături, pocitură bătrână! (*O isbește de lângă densusul.*)

Fata. Mamă, rogă-te cerului pentru sufletul meu! Ah! luați-mi viața mai bine, dar nu me rușinați, nu me duceți la mișelul vostru stăpân!

Mama. Ajutor, cetățeni!... mi se răpește fiica! hoții hotului Veres mi-o necințesc... ajutor!!

Cleomen. Ei turbă afurisită! Na drept respaltă schiolălăitului teu!... (*O lovește cu daga, sa; femeia pică dând un țipet sfășietor.*)

Scena X.

Cei dinainte, și Cicero n, Dexion, Mavriu, Pison, Femei, Robi, Ostași.

Cicero n și Ceilalți. Ce este! ce s'a 'ntemplat? Stați!

Femeia. (Cădută). Ajutor! m'au ucis! scăpați pe fiica mea! scăpați-o!

Fata. (*Abia resuflând.*) Vai mamă iubită, simt că sufletu-mi iese.

(*Lictorii voesc a țeri pe fată la ușa palatului lui Veres, dar Dexion le ese înainte.*)

Dexion. Opriți-ve, lupi turbați!... lăsați prada voastră!...

Cleomen. Ei!? cine-a îndrăznit să cricnescă aceste cuvinte?

Dexion. Cine? căne al lui Veres! — Eu; Dexion din Tindaris, care am scăpat din unghiile tale ș-ale mărșavului teu stăpân... Dexion care-ți ȃce acum să lași noua ta pradă mișelăscă!

Cleomen. Tu, stăpănitură mucegăită! să poroncești unui Cleomen? Piei muscă de cal!... (*Vre-a-l lovi cu daga, dar Dexion cu cărja lui îi dă înainte o lovitură și-l dobăra la pământ.*)

Dexion. Tine-ți arvona judecării ce te așteptă, ucigașule!

Pison. (*Aruncându-se jos lângă Cleomen.*) Nu mai are nici trei clipe de trăit... Vai! éta la ce i-a slujit frumosul mesteșug ce-l făcea pentru puternicul Veres!

Mavriu. Să dăm ajutor nenorocitei fete. (*O ridică împreună cu câțiva robi; asemenea câțiva ostași ajută pe mama fetei.*)

Cleomen. (*Abia vorbind.*) Ah! lictori! ajutor! ucideți-i!

Pison. Lictorii ței te vor duce peschiș stăpănului teu, în locul copilei ce voiai să i-o duci... Ștren-garule!

Cleomen. (*Cu mare sforțare.*) Veres! ajutor!... mor!

Pison. Imi pare reu că n'ai când să me lași moștenitor, frumușelule!

Scena XI.

Cei dinainte, Veres și Onfala ieșind în cerdac.

Veres. Ce țipete s'aud! par că e glasul lui Cleomen!

Onfala. Bărbatul meu!...

Toți. Veres!

Veres. Ce este? ce s'a petrecut acolo?

Onfala. (*Vedând pe Cleomen la lumina făclielor.*) Vai! bărbatul meu jos! Ucis!...

Dexion. (*Ridicând glasul, cătră Veres.*) Ei puternice Veres! vrei să știi ce s'a petrecut aici? — Decă ochii ței n'au pierdut încă de tot lumina crime-

lor, adapă-ți acum sufletul cu una nouă . . . Dar de astă dată nu tocmai pe pofta inimii tale !

Veres. Tu șerpe de Dexion, ai îndrăznit . . .

Dexion. Am îndrăznit a-ți doborî pe cel ce-ți eră toiagul teu, cel ce-ți sêvêrsiã mișelile și crușimile fără sêmên, plâmădite de crierii tei putreși ! — Astã gingașã feciôrã, ce-o rãpise din culcușul ei nevinovat, ț-o aducea acum ție, spre a o mânji in desfrêul teu . . . dar a fãcut cerul sã nu ai ađi parte de ea.

Veres. Lictori ! puneți mâna pe acești mișei ! sfășiați-i !

Dexion. Cãlêii tei, priveșce-i ! nu mai îndrãznesc a-ți indeplini poruncile !

Veres. Ostași ! robi ! casnicii mei !

Dexion. Nici unul nu te mai incongiôrã.

Pison. Ai remas singur ca cucul, innalte !

Dexion. Toți slugarnicii tei in clipele aceste sânt beți de desfrêurile ce tu le-ai dat neintreruptã pildã. Cei ce nu-s toropiți de somn, acum ancã prêdã sêu necinstesc ceea ce-a mai remas neatins in țera ta . . .

Onfala. O Veres ! Veres ! ni-a sosit sfêrșitul !

Veres. Tac! Onfalã ! taurul nu se teme de musculițele ce-l pișcã !

Dexion. Dar scobôrã-te odatã, pretore ! din cerdacul teu inalt . . . Ètã Ciceron, censor al consulilor Republicei, ce-ți aduce sfêrșitul sãngerôsei tale stãpãniri in bătuta de ȕei Sicilie.

Ciceron. Ascultã Veres ! ètã tabula prin care Pompei imi dã puterea de a te da jos din slujba ta, numind in locu-ți pe Menenius ; èr pentru faptele nelegiuite ce ți se bãnuesc, ești chemat sã-ți dai sêmã inaintea judecãtorilor din Roma.

Veres. Cum ? Pompei are plãcerea da a me vedê la Roma ? . . . ei bine, voi face dar la Roma, o cãlêtorie de plãcere ! . . .

Cortina.

ACTUL IV.

O grãdinã micã de lângã palatul lui Pompei ; sêra, la lumina lunei.

Scena I.

Octavia, Tiesta.

Octavia. (*Sede pe un scaun lung, acoperit cu stofã de mãtasã, avênd alãtũrea ei pe Tiesta. Cãntã incetinel.*)

Cãte paseri prin cer sbor,
Tôte duc jalnicu-mi dor !
Cãte stele sus lucesc,
Nu simt focul ce-l simțesc !

Venturi calea-i aburiți,
Ochiul lui inveseleți !
A iubirii dulci simțiri
Revêrsați-i in gãndiri !

De ce 'n lume-s munți și ripi ?
De ce dorul n'are-aripi ?
L'al lui sin mângãietor
S'alın chinu-mi arȕetor !

(*Intrerupându-se.*) Oh Tiesto ! nici cãnticele, nici mângãierile tale, nici astã mărêțã priveriște a naturei tãcute, nu me pôte face sã-mi redobãndesc liniștea mea obișnuitã !

Tiesta. Mângãe-te și aștêptã . . .

Octavia. In zedar cerc sã-mi recoresc sufletul, sã-mi potolesc bãtãile inimei, sã me mângãu . . . , nu reușesc decãt a le așitã mai cumplit !

Tiesta. Nãdãjduieșce, scumpã Octavio !

Octavia. Tu ești bêtrãnã acum, Tiesto, dar odatã cu trecerea tinereții tale n'a putut sã ți se nimicêscã

și amintirile ! Tu me vei ertã ; cãci citesc in ochii tei, in cuvintele tale blãnde, cã tu conoșci prê bine patima ce o indur, ca una ce pôte vei fi simțit-o vr'odatã . . .

Tiesta. Inima dã pe fațã in totdeuna ori-ce tainã cu mult mai mult decãt buzele o pot rosti ; ochii ce nu privesc vêd mai mult, și gura ce nu vorbeșce spune in totdeuna tot, tocmai cãnd voeșce mai tare a sta inchisã . . .

Octavia. Vêd bine Tiesto, cã cunoșci totul : șcii bine cã iubesc . . . și pe cine anume iubesc. Cãnd ai șci inse și chipul întreg in care sânt iubitã . . . cãnd ai șci . . .

Tiesta. Șciu.

Octavia. Atunci . . . sã n'aibã dreptul simțurilor-mi sã se neliniștêscã atãt ? Ciceron ! . . . nici cã mai pot rosti acest nume, fãrã ca un greu oftat sã nu-mi sãgete pieptul.

Tiesta. Reu faci cã oștezi atãta ; el se va întorce curênd din drumul lui, și ancã mândru și cinsitit de toți.

Octavia. De ar veni mai curênd, m'aș simți pe jumêtate reinviatã . . . cãci veđi tu, buna mea Tiestã, dupã cele ce am auđit vorbindu-se, un fier ars mi-a strãbãtut inima la plecarea lui. In Sicilia, unde atãtea nelegiuri și omoruri se fãptuesc in fie-ce clipã, cum nu s'a mai pomenit cãnd-va in statul nostru, dela Romul pãnã ađi, viêta lui ușor se pôte sã nu prețuiescã mai mult decãt a ori-cãrui rob de ai tiranului pretor. O crimã mai mult pentru el pôte fi o jucãrie . . . dar pentru mine . . .

Tiesta. Dar Ciceron s'a dus, urmat de puternice ajutóre de ostași, care-l vor apêrã negreșit in potriva ori-cãrei întêmplãri ; apoi, ori cãt de turbat ar fi acel tiran, la vederea imputernicirii ce Ciceron are dela Pompei, va trebui numai decãt sã se supue.

Octavia. Asculte-ți ȕei cuvintele ! — Și ancã, de ar fi așã, de l'aș vedê acum plin de viêțã și voioșie, cređi cã fericirea mea ar fi deplinã ? nu ! o piedicã grea tot mai stã in calem-i. Tu cunoșci indestul lumea nãstrã, truffiile și ingãmfãrile ei ; șcii mândria nobleței, interesele așã ȕise ale țerii, ambițiile nesocotite, in sfêrșit mii-mii pieȕeci hîdoșe ce sânt nãscocite parcã anume spre a se pune vecinic intre toți cei ce simt o iubire împãrtãșitã ; cunoșci destul posomoritele idei și nisuinți ale lui Pompei, și cã el are intru nimic simțul, voința și pôte chiar viêta mea fațã cu nãlucirile sale ; l'ai auđit adesea cum me siliã sã-i ascult hotãrirea lui pãrintêscã și cum tôte rugãmințile mele nu aveau nici nu resunet in urechia lui ; ei bine, cu așã inimã de tatã, cu inaltul nașcerii mele, fațã cu starea neinsemnatã a lui Ciceron, — cum cređi tu cã intr'o ȕi voi putê vedê aevea implinite dorintele-mi de acum ? ! Au nu veđi, cã clãdirea mărêțã ce inima-mi zideșce, nu-i decãt un palat de frunze, gata sã se spulbere la cea dintêi suflare a vântului, un flutur ce nu trãeșce decãt o ȕi, o nãlucã ce n'a avut nici-cãnd viêțã și nici va putê avê ? ! — Tiesto ! Tiesto ! sânt cea mai de jelit ființã de pe lume ! . . . (*Iși ascunde fața la sinul Tiestei.*)

Tiesta. Copila mea ! voința și firea ta puternicã va putê invinge totul !

Octavia. Așã ! voi cãntã sã am și voințã și fire, și ceea ce e mai mult, ca aceste sã nu-mi fie cãlcate in piciorê : inainte de a fi fiicã, și ancã fiicã de consul, sânt om ! și am voința mea ; un animal fãrã graiu și judecatã, ancã nu pôte fi totdeuna silit dupã cum voeșce stãpãnul seu . . . și eu, ființã cuvêntãtore ce pot sã joc ori-cum imi va plãcê cu viêta mea, sã fiu tãritã impotriva firei și voinței mele ? Nu. — Dêcã cerul s'ar prãbuși asupra-mi, dêcã Hercule m'ar zdrobi și peface in praf din o loviturã, și dêcã toți Satirii

cruți ș-ar bate joc de sfărăturile trupului meu, su-
fletu-mi nu va încetă de a gândi la ceea ce înima-mi
a iubit, și cuvântul »Ciceron« va cutrieră pentru ve-
cie în giurul locului pe care voi fi încetat de a-l mai
rosti.

(Va urmă).

N. A. Bogdan.

Lăutarul.

Singur și sorman în lume
Cu viora mea trăesc,
Fără stare, fără nume.
Cu-a mea viță mă muncesc.

Am iubit cu desperare,
Dar am fost desprețuit
Și în loc de o cântare,
Aur ea mi-a dăruit.

Aur! Pentru a mea durere,
Aur! Pentru al meu amor,
Aur! Tristă mângăere
Pentr'un suflet plin de dor.

Ah! din visurile mele
Eu atunci m'am deșteptat,
Ș-ale vieții lanțuri grele
Trist în giuru-mi au sunat.

Am simțit o injosire!
Ce departe sunt de ea!
Pe pământ nu-i fericire
Pentr'un rob de sēma mea

Și retras de lumea totă,
Cu viora mea trăesc,
Cânt și fața-i adorată
Printre lacrimi o zăresc.

N. Scheletti.

Torceți fete, c'a murit baba Clonța.

— Poveste. —

Ilēna lelei Nastasie eră o fată, cât să-i cerci
părechia, de frumoasă ce eră; — nu e deci nici
o mirare, că eră cam somnuroasă, — la omul
frumos îi stă bine și cam somnuros. Cele babe slabe
de gură-i scōseră vestea, c'ar fi chiar leneoasă, ca toți
lenioșii, că diulița îndelungată șede numai și mămâncă
și cască gura după cei drumari, că numai a se găti
șcie. . . și mai șciu eu câte vorbe nu mai scōseră
blăstēmatele de babe despre Ilēna lelei Nastasie? O
lēcă de adevēr pōte că eră și 'n vorbele babelor, fi-
reșce nu tocmai așa cornurat, cum îl spuneau ele.
Ba ce să șicem? unii ōmeni, — Dșeu să nu le scrie
'n osindă, rei la gură ori că dōră prietini de-ai babe-
lor, ori că dōră dușmani de-ai Ilēnii, unii ōmeni de-
aceștia mai scorniră minciuna, că lelea Nastasie ar
cam netezi din când în când pe Ilēna cea frumoasă
și leneoasă cu câte-o despicătură de lemn, ca s'o facă
harnică și bărbată, — dar înzădar! Eu nu-s omul
care să cred minciuni, cu deosebire despre fetele fru-
mōse, nu voiu să aud pic de hulă, că și de-o aud,
nu o cred. Destul, că odată, așa se provesteșce, lelea
Nastasie chiar peria pe Ilēna c'o despicătură de lemn
și încă așa de frumos, încât biēta fată scotea niște

șberete, de gândiai că se prēpădeșce lumea. Crudă
mamă mai eră lelea Nastasie!

Chiar când se vaită Ilēna mai cu lărie, când
plāngea mai cu lacrimi și oftă mai cu suspin, trece
feciorul împēratului pe-acolo într'o căruță, cum numai
la feciori de împērați vești. Fata plāngea amar. Cu-
getând feciorul împēratului, că pōte ajutā ceva, opreș-
ce trāsura 'n drum și intră 'n lăuntru. În vremile acelea,
se vede trēba, că nici feciorii de 'mpērat nu erau
așă făloși, ca acum; mai intrau și ei prin casele
ōmenilor de rēnd. — Intrēbă deci pe fată de ce
plānge? Dar buna mamă, lelea Nastasie, nu lāsă pe
Ilēnă să se obosēscă cu rēspunsul, ci rēspunse ea:
'Dōră uite, domnișorule, trāsnița asta de fată are
să-mi mănānce șilele cu 'ndărătnicia ei: avut-am noi
cānepă, avut-am și în, eu n'am tors nici un fir, numai
tot ea, dōr voiu vedē-o sātulă de tors, de unde? —
mai ajutā la cele vecine, mai la nēmuri, mai și la
strāini, cine numai șcie c'are cānepă — nu scapā de
ea să nu-i dea un caer de tors, până gātă la tot
satul. Acum după ce nime nu mai are de tors, s'a
pus, focuita, că n'oi șice mai bine, s'a pus dumnia
ei să tōrcă, — cum n'a mai tors om pe lume, —
uite dta, domnișorule, nuiielele din gard, apoi să n'o
bat? — ba o omor cu bātăia.»

— Numai atāta a greșit? Intrebă feciorul impē-
ratului; dēcă totă greșēla ei e asta, atunci n'o mai
bate, fār' las-o să vină cu mine la mama, îi va da
ea cānepă și în, până se va sāturā de tors și n'a fi
silită să tōrcă grādelele.

Lelea Nastasie într'o bobotă de mānie, dedū
bucurōșă pe Ilēna și din minutul acela n'a mai vedut-o.

După ce ajunse feciorul împēratului acasă, spune
mamei sale intēmplarea cu fata cea frumoasă, chiar
cum v'o spusese și eu dvōstre, — adecă el spusese ma-
mei sale atāta cât șciū dela lelea Nastasie, dar eu
șciind mai mult decāt el, ve spusese ceva mai mulțișor.
Destul că împērātesei îi părū bine că feciorul i-a adus
o fată atāt de harnică, o torcētōre atāt de nāsdravēnă,
— că vedeți dvōstre, dōră și la curțile împērātesci
este lucru și încă cât lucru?! Să imbraci tu atāta
amar de cātane, să le hrānești, să le mai dai și arme
și Dșeu mai șcie cât este acolo de lucru și de in-
vëluit?!

Impērātesa inse, muiere bună și 'ntelēptă, nu
dādū Ilēnei câteva șile nimic de lucru, că dōră eră
obosită de cale, — și o lāsă până-și va veni, în ori.
Intr'o sēră inse, după ce cam gândi împērātesa, că și
Ilēna se va fi odihnit destul, o chiamă în curte și-i
dādū nici mai mult nici mai puțin, decāt doi saci
plini, unul cu fuiōre de cānepă și altul cu fuiōre de
în, și-i șise: »Ilēnă, vești tu acești doi saci, sūnt plini
de fuiōre și cred că tu până diminētă le vei tōrcē
tōte; diminētă să vīi dar, draga mea, cu sacul cu
gheleme; acum poți merge, dar tōrcē subțire și rēsu-
ceșce bine tortul, să nu avem val cu el la țesut!«

Sērmana Ilēnă! de-abiă-și duce biēta de ea sar-
cinile până 'n chilie, nici nu cutēzā a le deslegā, ci
incepe a se bocii și a plānge, și plānge și se vaietă
și-și blastēmă cēsul, în care s'a nāscut și blastēmă
pe mumă-sa de ce n'a spus adevērul la feciorul im-
pēratului, căci atunci nu-o aducea la curte s'o facă
de rușine. Până la meșul noptii ținū tot un plāns.
Atunci vede, că se deschide ușa singurā și intră în
casă o babă lungă, sēcă, ghebōșă, cu niște dinți lungi
ca și colții dela greblă, eră 'n adevēr deșirată, de nu
o poți numi mai potrivit ca »Miedul-noptii«, ori »Marți-
sēra«, ori »Mama-huciului.« — Eră baba Clonța.
Fiind inse că intēmplarea o aduse chiar într'o Marți
sēra, Ilēna credea, că vede pe Marțolea. Cāt ce intră
baba 'n casă, suflānd greu, în degete și rēđimatā pe-o
cārjă, incepe a incurājā pe Ilēna.

— Nu te teme, draga mătușii, va fi cum va răndui Ddeu, știu eu de ce plângi, știu eu ce supărare ai, cunosc eu necasul, care te-a ajuns, dar nu te supără nimic, culcă-te și dormi în pace, voi isprăvi eu tot lucrul, apoi trăind în secretea asta de lume imi vei răsplăti tu cândva ostenela.

Se culcă Iléna cât de frică, cât de supărare, cât de rușine și cât de bucurie; îi venia a crede, că baba asta e o strigăie și vré s'o omóre, atunci se 'ngrozii și-i eră frică de ea; apoi se gândia, că da decă-i muma pădurei și pôte că n'a omorî-o, ci-i va tórce fuiórele, dar o va și spune împărătesei, apoi ce rușine o să fie aceea pentru ea!? Se cam uită din pat de sub învelitoare și nu se putea destul mirá de iutela, cu care se 'nvértia fusul în degetele babei; gândiai, că nu alta fără dracul il pórtá, — dómne iértá-me și nu me scrie 'n osendá! — așa de repede sfărăia fusul între degetele cele lungi și subtiri ale babei. Nu trecu un cés bun de vreme și baba goli un sac de fuióre și-l umplu cu gheme. Tot așa de lesne făcu și inul tot gheme, — firește după ce-l tórse — și cum gátá lucrul, se făcu nevédutá, peri ca o nálucá. Iléna nu credea, că fuiorul e tors, credea, că ea vi-sase numai întemplarea, ce vi o spun, cu baba. Dar nici nóptea nu putu ținé până-i lumea; se făcu odată și ăiuá, și — până încă a nu se imbracă, fugi la sac. Bucuria ei, când vėđu sacii plini de gheme, da nu mai scotea ghemele afará, da nu le cántaria în máni, erá numai voie bună, puteai prindre iepuri cu ea de voiósá ce erá. Cólea după pránd merge cu sacii cei plini de gheme la înáltata împărătesá. Să fi audít la laude, să fi vėđut de-aci incolo traiu și mai bun, máncări și mai scumpe, haine și mai alese, scurt: Iléna își avea raiul pe pámént la curtea împărătescá.

Impărătesá erá cu voie bună, feciorul împăratului nu erá supérat, Iléna . . . off! ea erá fericítá. Și merse vestea fetei peste mări și peste țeri și veniau împărătese și cráiese să vėdá pe Iléna cea harnicá și frumósá și diceau numai vorbe de laudá despre ea.

Odatá, chiar erau multe dómne de cele mari, ăise: »Iléná, ca să vėdá dómnele acestea, cât ești de harnicá, până máne diminéță vei tórce fuiorașele acestea de in.« Adecá erau patru saci mari, plini plinuți cu fuióre de in, încât nici a-i duce nu putea, ci doi argați împărătești fure nevoiți a-i duce până 'n chilia Ilenei. Acum se puse Iléna iér pe gânduri, plângea, suspină, se rugá la Ddeu: ori s'o omóre, ori să-i aducá iér pe baba Clónța să o scótá din necaz. Când erá la mieđul noptii, ușa se deschise și deșirata de babá intrá: »Bună séra, draga mătușii; de ce plângi? Culcă-te și dormi în pace, lasá pe mătușa, și vina ei să fie de va fi vre-o scádere.«

Ce să mai intind vorbe? Iléna se culcă și durmi boeresce, ér baba tórse 'n câteva minute tot inul, apoi il făcu gheme și hai cu ele 'n sac, după aceea se făcu sorá cu drumul.

În diminéța urmátóre căută Iléna sacul cu ghemele, le numérá, le cántari 'n mána, apoi ingenunchiá și plângend de bucurie, multámi lui Ddeu. După pránd le duse dómnei împărătese, carea o láudá fórte și-o imbracă 'n haine și mai frumóse, apoi o arėtá dómnelor celor străine, cari încă o láudará cu tótele și-o cinstirá cu bani de aur și de argint, pentru hárnicia ei. Nu-i lipsá să ve mai spun, cât erá Iléna de voiósá. Acum incepurá a veni chiar și feciori de împărăți și-o vėđá. Și le căđu dragá, că dórá erá frumósá, nu glumá, apoi de hárnicia ei nu mai erá om dinpregiur, care să nu șcie. Trebile se puneau de minune la cale. Intr'o ăi feciorul împăratului, care o adusese, ăise mumei sale: »Mamá mi-a venit vremea să me 'nsor; avere avem destulá, țeri încă avem,

decá inse totuș avem lipsá de ceva, apoi aceea e o muiere harnicá; ce ăici mamá, óre să nu iau pe Iléna de soție?«

Mamá-sa nu mult se gândi și ăise: »Fiule, chiar erá să ăic, dar am așteptat ca să-ți vėd gândurile tale mai intėiu; după ce-am adus-o la noi în casá, după ce e așa de frumósá și de harnicá, știu că pețitorii i-or veni destui și s'a măritá, dar noi de rușine n'o putem lăsá fără pic de zestre: apoi și tu, Ddeu cie, pe cine ai luá, să nimeresci mai bine decát cu ea? O să mai fac, dragul mamii, o probá cu ea și de s'a ivi tot harnicá, ca pân acum — a ta să fie, — adecá a nóstrá: muierea ta și nora mea!«

Pe cum se vede, pe vremile acelea nici feciorii de împărat nu se rușináu a luá fete de nație, din popor, decá chibzuiau că-s harnice; astăđi? tot pețitul ar trage să ia tot dómne și încă dómne bogate și frumóse și 'nvėtate!

Peste câteva ăile, chiar intr'o Martá pe la ojiná merge împărătesá în chilia Ilenei și-i ăice: »Draga mamei, să vii, să-ți mai arėt ce să torci la nópte.« Și merse Iléna cu înáltata împărătesá și-i numérá împărătesá de ce saci plini, cinci cu fuióre de cânepá, cinci cu fuióre de in și-i ăise: »Pe máne diminéță să fie gata, ci vėđi de-l tórce ca sirma, că vom face din el atá de cusut haine cáțanești.« Dece slugi de-abiá duserá sacii până 'n chilia Ilenei. După ce rămase Iléna singurá 'n chilie, se puse nenisorule ér pe pláns, dar așa plángea, de-i curgeau lacrámile ca bobul pe obraz la vale. »Cum nu m'a trásnit Ddeu — se buciá ea, — să nu fi mai cunoscut nici mamá, nici feciori de împărat, nici curți împărătești?! Cine m'a pus să nu spun la început, că eu nu știu tórce, că dórá ăicea popa nostru în bisericá că: cu minciuna nu mergi departe, ori cinezi, ori pránđești cu ea, dar amėndoué rar le faci; peste mine trecu ispita de doué ori, dar a treia órá știu că nu scap, de m'or prinde cu minciuna, tot me omórá, de nu m'oi omorî eu de rușine; m'arunc în fántáná cu capul în jos, colo de cátrá ăiuá!« — Tot ast-fel de gânduri îi umblá fetii prin cap până colo cátrá međul noptii, atunci ușa se deschide și, dómne apėrá, intrá adecá baba Clónța!

— Buná sérá, draga mătușii! tu ér ești supératá, ér plângi, dómne slabá mai ești de inger; táci că te scap eu și de necazul acesta, dar uite, pentru ostenelá tu să me chemi la nunta ta, ori după cine ăi-a fi rėnduit să te măriți, să me chiemi, și eu voi veni și mult bine-ți voi prinde.

— Dar cum voi ști să te chem? întrebá Iléna.

— Vei ești — ăise baba — vei ești afará, când vor fi óspetii adunați și când vei fi la tăietor vei ăice: Babá Clónța, hai la óspet, că étá me mărit; întelesu-m'ai?

— Înteles.

— Și te legi, că me vei chiemá?

— Me leg.

— Ei bine, dormi în pace și n'avé nici habar de tors.

Și unde nu se puse Iléna pe un somn dulce, de gândiai că nu alta, fără de-ar fi șapte nopti legate la olaltá, încă s'ar cumpeni să le dórma. Și se deșteptá ea de deșteptat — ca omul ingándurat — când erá de mult ăiuá. Impărătesá se uitase în vré doue trei rėnduri pe ferestrá la ea, de când se făcuse ăiuá, dar își ăise: e obositá sėrmána, ar fi pėcat s'o trezesc, că acum e somnul mai dulce, după atât amar de muncá! În urmă inse rupėndu-o fómee pe Ilenuca, se deșteptá și — frecându-se la ochi — merse la saci să-și vėdá munca. După ce pipái cu hágare de sémá și simți în toți sacii ghemele tari și mari ca bostanii, nu se putu stápani a nu o podidi un pláns de bucurie și a nu ăice: »Multámescu-ți Dómne Ddeul

meu, că m'ai scăpat și de astă muncă, îndură-te și nu me părăsi până voi fi vie. — Dar gândul îi eră la baba Clónța. Și împărătésa auđi vorbele ei, ea eră chiar la ușă și începù și ea a plânge de bucurie, apoi intră in chiliuța Ilenei, o ridică din genunchi, o strinse la pept și sărutându-o dîse: »Lasă Ilénă, tu pentru hărnicia ta, șcîi, că mi-ai intrat atât de dragă, încat m'am hotărît să mi-te fac chiar noră!«

Tôte ca tôte, dar una ca asta n'o visase Iléna, că me rog, a fi împărătésă dóră e lucru mare, nu éc' așă. Se vede că Iléna s'a născut in planeta cea bună, că feciorul împératului, prințul, vine la ea cu feluri de haine și scumpeturi și-i spune, ca să se gate de nuntă. Apoi me rog; cine nu se șcie gâtă — când are cu ce?

Colo de cătră séră încep óspeții a veni, in urmă vine și popa de-i cunună, apoi se pun la mîncate, la beute, la dinum-danam, de gândiai, că trei prinți se 'nsóră, nu numai unul.

Când eră veselía mai pogană, Iléna ese afară, se duce la tăietor și dîce 'ncet: »Mătușă Clónța, hai la ospet, și iértă, că te chiem așă târđiu!«

— Baba atunci fu aci lungă, deșirată, ghebósă, colțată, sécă, cum o cunoșceți; și cum eși la ivelă, dîse Ilenii: »Draga mătușii, când vom intră in casă, tu să dîci: Cinstiți boeri de cinste și de omenie, să nu vè fie lucru cu supérare, decă am cutezat a chie-mă pe mătușa la runta mea, e bérănă, e uritá, cum o vedeți, dar are o inimă tare bună cătră mine și-o iubesc și-o cintesc ca pe mama, ba și mai tare, că mama e departe, dar ea e aci.«

Și-așă făcură. Ér óspeții se mirau de baba aceea deșirată și împărătésa nu se putù răbdá să nu dîcá: »Mătușă! De ce ai dinți așă lungi și degete așă sucite?«

— O! draga mătușii, torsul cel mult, torsul m'a schimonosit, că numai nepóta Iléna mai e torcétóre cum eram eu in vremea mea, dar mulțamesc lui Dđeu că-și capetă bérbat, care dóră n'a pune-o la tors, să-i se strice fața și dinții și degetele și să se facă din frumósă cum e, o schidólă ca mine?«

ÉR împărătésa mulțami bértranei că le spuse și dîse inaintea tuturor:

»Ilénă, draga mamei, de ađi incolo să nu mai cutezi a prinde caier in mână, că nu doresc să te vèd ca mătușă-ta, ér de vei cutezá a călcá porunca, te alung nu numai dela curte, dar și din țerile mele; priceputu-m'ai?«

— Priceput, respunse Iléna, ér óspeții strigară: bravo! și vivat!

Baba Clónța se duse de unde-a venit și de-atuncia nu s'a mai ivit să mai ajute cui va la tors; din curțile împărâteșci a esit caierul încă in diminéța urmátóre, și eșit e până 'n điuva de ađi; Iléna cu prințul ei, de n'au murit, și ađi mai trăiesc, ér eu gátându-mi minciuna, dic:

»Tórceți tete, tórceți c'a murit baba Clónța!

Auđită și scrisă in Reteag, lângă Someșul mare.

Ioan Pop-Reteganul.

Béutorii de ether.

Cu domnul doctor am onórea ca să vorbesc?

După un semn din cap, omul introdus in cabinetul meu alunecă pe vèrful picioarelor, ca un maestru de danț și după ce se ploconi până la pămènt aprópe, sfèrși prin a se apropiá cu timiditate de scaunul ce-i arătai.

Vèđui atunci un zăplan, uscățiv, încăruntit deja, cu infățisare șirètă și ingrijată și care pàrea că plu-teșce in haine de amadu ars, ale cărui óse plesniá postavul.

De sigur că n'aveam a face c'un client; cel mult cu vr'un curtier séu póte cu vr'un cerșetor obrasnic cari umblă, prin casele ómenilor, a cere pomană in favórea asilelor, arătând terfelóge pecetluite de niscai-va popi din țerile calde.

Cu tôte acestea, cum individul se așeșase pe colțul unui fotoliu, fără a scóte nici o vorbă, cu aerul incurcat, cređui cu bună sémă, că trebue să-l intreb; dăr fără ca să-mi dea timpul, scóse dintr'un portofoliu o scrisóre pe care mi-o intinse:

— Ecă-ne ajunsí, me gândii eu, acésta e lovitura certificatului; e vorba d'un ajutor mic, opera ospitalității scoțiane, fără indoială.

Și intr'o clipire de ochiu, percursei scrisórea, care eră iscălită d'un om politic fórte cunoscut, dar adresată unei persóne care-mi eră străină.

— Binevoeșce a-mi esplicá, dîsei eu atunci, ce interes póte avé pentru mine conținutul acestei scrisori; de și am citit-o, nu o ințeleg inse.

Necunoscutul care pàrea din ce in ce mai incurcat, începù să gângăne:

— Domnule, in interesul privat al familielor... casa Blochard — unde sùnt impieगत — se insàrcinéză cu insàrcinări de incredere... de căutări delicate... Făcui o mișcare de surprindere.

Dar el prefăcèndu-se că nu bagă de sémă, urmă c'un ton mai hotărît:

— Domnule, persóne notabile, ori-care ar fi rangul lor in societate, membri din diferite corpuri de staturi, onorându-ne cu inalta și intima lor incredere, au recunoscut serviciile ce putem face, la timp, s'au evitat adesea catastrofe neprevèđute și nefericiri inreparabile.

Tăiai scurt, repede acestui vorbăreț singular. Agentul ințelese că eră să-l dau pe ușe afară, căci imi dîse repede:

— Ajung la fapt domnule; ecă despre ce e vorba.

Unul din clienții dtale vechi, fiul D..., a dispărut de acasă de mai multe đile; familia lui ne-a insàrcinat ca să-l găsím cu ori-ce preț, după cum o dovedeșce scrisórea ce v'o arătai. Așă dar am scotocit de giaba prin tóte hotelurile mobilate din Paris. Sosesc la Morga. Nimic, nici o urmă. Atunci am luat asupra-mi d'a veni la dvóstre pentru ca să vè rog a-mi da câte-va amènunte asupra dlui D***, care v'a consultat acum de curènd. Póte un cuvènt al dtale me va pune pe cale bună. Umanitatea...

N'aveam nici un amènunț de dat impieगतului agentiei Blochard; îi intrerupsei așă dar vorba și-i dîsei să esă fără ca să mai aștept a urmă.

Pentru a luminá acésta întèmplare, me dusei indată la familia D***; o găsii desolată cu totul, lângă corpul copilului pe care îl adusesese-mort. I se găsise cadavrul intr'o căscioră de mahala, zăcènd pe niște scânduri, in mijlocul unor sticlúte góle. Ghicii fără greutate cauza acelui sfèrșit de plâns.

Di D..., in urma unor suferinți domestice, contractase pe la vârsta de trei-đeci de ani, obiceiul d'a se imbètá cu ether. Incepuse prin a-l miroși, apoi sfèrșise prin a-l bé.

Incetul cu incetul ajunsese a bé dose enorme, până in punctul acela că găsise mórtea — fără a o căută — in cursul uneia din acele orgii bizare pe care le ascundea, de obicei in câte vre-un otel chiar.

Acest vițiu modern, acésta manie d'a se imbètá c'un produs din accid sulfuric și alcool, e mai puțin rar — chiar in Francia — decăt s'ar poté crede.

Pe la finele secolului trecut, în urma descoperirii proprietăților ecsilarente ale protoxidului de azot, de Humphry Davy, fu o modă, prin laboratorii d'a pe-trece îmbătându-se cu eter. Ștudenții farmaciști, doctori, absorbiau cantități enorme. Briquet și chimistul Roulle întrebunțau, dice-se, până la un pint pe ți.

Mai târziu, artiștii perioadei romantice nu lipsiră d'a-și deschide, prin acest mijloc, aceea ce Badelaire numia »paradisul artificial»; aceste estasii, mai mult séu mai puțin cerești, fure descrise chiar de dl Garnier de Cassagnac. Dar fantasia câtorva literați scesese, atunci mai ales, hăcișul la modă, și eterul nu putu să-l detroneze.

Astăzi etheromanii, după cum se numiau, par a fi, la noi, mai puțin rari ca altă dată. Mulți dintre ei, este adevărat, — ca și unele cucóne vâporóse — se opresc pe priporul etheromaniei; dar sânt alții pe cari pasiunea asta îi conduce la idiotizare și la o mórte prématură.

De ordinar, etheromanii încep prin a respira câți-va aburi de ether, pentru a risipi o migrenă, a liniști nervii, apoi sub pretecest d'a-și uită necazurile, d'a-și ușurá durerile lor, se cufundă într'o jumătate de beție ale căror vise corespund dorințelor lor.

Un observator — Sauvet — a făcut esperiență cu el însuși, efectelor unei inhalățuni cu ether care fu prelungită timp de patru minute.

»La început, spune el, simți o nedeșteptare de memorie; lucrurile pe cari le credea uitate îi veniau în cap. În momentul acela simte bine că-l întepă cineva; dar nu simte nici o durere. Apoi vine o agitațiune, aurélă; un vals îi cântă la urechi, și începe să danțeze c'un fotoliu. Ia drept un domn desemnurile negre după un covor. După un moment apoi, vede o femeiușcă preumblându-se pe d'asupra pinului, fără ca vr'un obiect real să pótă da naștere acestei vedenii. În urmă apoi începe o agitațiune sgomotósă cu totul. După două-șeci de minute visul dispăre, lăsând suvenirea unui vis delicios.

Tocmai în acest vis stă atracțiunea și pericolul acestei beții, în curënd, într'adevăr, inhalățuniile nu mai sânt indestulătóre pentru a provocá delirul și etheromanul începe a bé otrava îmbetătóre.

Béutorii de ether sânt mai numeroși în Engli-tera și mai ales în Irlanda. Se dice că societățile de temperență și predicățuniile în contra alcoolului n'au fost străine de desvoltarea acestui obicei. Or ce ar fi, la Londra, în Squarul Epsom, impregiurul câmpului de curse, se găsesc adesea sticle de ether, pe cari maniacii le aruncă după ce le-au golit.

La Draperstown, în comitatul Londonderry, locuitorii satului béu o amestecătură de ether cu rachiu prost care îmbetă repede, într'o dosă slabă. Richardson spune ce măsuri speciale trebuie ca să ia cineva pentru ca să bé lichiorul acesta.

»E un manual întreg de operațiune. Trebuie ca mai întâiu să se clădescă gura cu apă rece, apoi să se absorbă o inghițitură de apă rece de tot; apoi să se inghiță conținutul unui păharuț care conține de la opt până la șese-spre-șeci grame; apoi să se bé din nou puțină apă rece. Tóte acestea în scop d'a se evita evaporarea etherului care ar produce o pierdere mare ș-ar micșorá beția căutată. Se reincepe această operațiune de doué, trei, patru și chiar șese ori pe ți, ceea-ce póte face un total de 96 grame.

Se ajunge astfel a se procurá o beție analogă cu aceea a alcoolului; atât numai că efectele sânt mai imediate și dispar mai repede. Etheromanul e vesel, vorbăreț până în punctul că-și descopere cele mai intime gânduri și póte să tradeze secretele cele mai compromițátóre. Magendie, pentru motivul acesta, respingea etherisațiunea în chirurgie, ca imorală. În

a doua fasă a beției, escitațiunea se accentuează și mai adesea, devine periculósă, apoi scena se termină printr'o ingreunare a capului care se sfêrșește printr'un somn greu.

Cum cea mai mare parte din etheromanii se ascund cu îngrijire pentru ca s'absorbă lichidul al cărui miros i-ar trădă, se asvêrlă cu totul în brațele pasiunii lor.

Curënd séu mai târziu sfêrșesc prin a fi victimele escesului lor, căci obiceiul îi împinge a se otrăvi în fie care ți mai mult. La acest regim, facultățile lor se ating, rațiunea se altereză. Unii comit și delictes cari îi aduc în fața tribunalelor; alții își risipesc averea, — unul dintre aceștia, acum câțiva ani, cumpêră fără motiv, obiecte religióse în valóre de 30,000 de lei. Sânt unii cari în căderea lor își fac ráni grave; în sfêrșit se citéză unii cari uitând lesniciunea cu care s'aprind vaporii etherului, au ars de vii.

Ar fi ușor să se enumere observațiunile particulare ale număróselor casuri de etheromanie; ar fi de ajuns ca să spunem, că tóte aceste casuri diferite presintă caractere comuue. Aprópe în totdeauna e o istorie care se termină într'un mod rușinos séu tragic.

Aceia cărora le trece vițiul, fără accident, în stare cronică, simt în curënd indispozițiuni variate. Funcțiunile lor digestive, mai întâiu esagerate, se turburá; pofta de mâncare le scade și încep să slăbescă, începënd să tremure. Etheromanii vechi, a căror sănătate resistă în aparență, sfêrșesc prin a-și schimbá umórea; caracterul lor devine neegal și fantastic, o toropélă neinvincibilă îi apasă. Incetul în-teligința lor se întunecă; devin triști, sânt demoralizați, indiferenți și cad în obiectiune; smintéla séu mórtea sfêrșește adesea aventura începută printr'un vis frumos.

Pentru a vindecá pe acești nefericiți, ar trebui să-i privezi la timp de otrava care îi injosește și-i face nebuni; dar încercarea e tot atât de grea, ca și aceea făcută cu un bețiv căduț séu morfinomon. Așá dar cu drept cuvânt a spus un invêțat, că asasinii nu fac atâtea victime într'un secol, câte face otrava la modă într'un an.

Dr. Al. Guérin.

Doine din Bănat.

Frundă verde de măr dulce,
Am o mândră ca ș-o cruce,
Dar la lucru n'o pot duce;
Diminéta-i rouă rece,
Peste ți se pré 'ncăldește,
Pe colea pe la ujină,
O mușc' un țințar de mână.

Grădină cu nalbă dalbă,
Vine maica și me 'ntrebă,
Ce mi-s tristă ș-așá slabă?
Dar cum maică să nu fiu,
Că beu apă din pèriu
Și me usc de dorul teu
Și beu apă din fântână
Și me usc că mi-s străină,
Că străinul, bată-l focul,
Mi-a 'nverđit fața ca socul!

Iuliana E. Iancovici.

Chiar la timp.

Eră în érna trecută. Vântul ca și un turbat mână néua de pe uliți, ingrămădindu-o pe lângă garduri și șanțuri. Nici un sufler de om nu se zăria. Ai fi cugetat, că te afli în un deșert, decumva lătratul a câte unui căne rămas prin curte nu-ți veștiă că mai sânt vietăți. Frigul așa eră de cumplit, cum nu se mai pomenise de multă vreme.

În codru copacii, unul după altul, plesneau de frig. Pământul, de se mai zăria pe undeva, căci eră tot acoperit de néua — crepase. Două ore să fii stat afară, te-ai fi trezit că sângele-ți inghiață în vine. . .

La marginea satului despre care vorbim se află o miserabilă colibióră. Ai fi putut-o numi mai bine bordeiu.

În această locuință miseră trăia o văduvă săracă cu doi copilași mici ce-i avea. Vieța ș-o susțineau mare parte din mila sătenilor.

Lipsa lemnelor se simția tare în această colibă. Frigul desemnase deja figuri, cari de cari mai bizare pe unele ochiuri de ferestă.

În decursul tómnii își câștigase biéta văduvă de unde numai putu puține bucate, pe cari măcinându-le le păstră în un mic coșuleț sub un pat.

Dar, oh, Ddeule! frigul eră încă la culme, vestimintele bieteii văduve tot rupte, încât n'ar fi putut face nici dece pași din casă, fără de a nu inghețá pe loc de frig, și pe lângă tóte acestea încă, făina eră pe gătate. . .

Deși trecuse doué luni — eră pe la mijlocul lui marte — din anul celalalt, érna tot nu se mai liniștiá. Parcă numai eri se începuse, așa ningeá și acum de tare; frigul încă se inaspría din ce în ce tot mai mult.

Intr'o diminéță văduva se duse, ca după obicei, să ia fărínă spre a face de mâncare celor doi copii mici cari durmiau.

Dar lacremile i se iviră printre gene.

— Pentru ce me bați așa tare Ddeule?! — se lamentá ea, cădénd în genunchi. — Pentru ce ai lăsat să fiiu așa de săracă? Ce voi da acuma de mâncare acestor copii, cari póte viséză belșug! Cu ce i voi mai nutri acuma, când fărína s'a gătat? Acus se vor găta și puținele lemne, și apoi nici de mâncare, nici foc. . . Oh! Dómnne, Dómnne, îndură-te spre mine! . . . și sêrmana nu mai putea vorbi, așa o năpădiau lacrémile, aruncându-și ochii, dela coșul gol la copiii ce durmiau.

— Dar totuș îți multămec, Ddeule bune! — începú ea după o pauză, — căci cel puțin nu i-ai trezit ca să fie și ei marturi aceștei dureri mari ce simțese acuma. Dar acus vor fi siliți să o pricepă! și atunci apoi. . .

Un copil se trezi și o conturbá.

— De ce plângi, mamă? — díse micuțul vëndéndu-o că-și șterge lacrémile din ochii sei aprinși.

— Nu plâng drăguțele! dar mai dormi, căci abia s'a făcut ziua.

— Mi-i fóme. . .

— Ți-i fóme! — și un suspin după ce i redicase peptul, sburase. — Voi căută să-ți dau ceva de mâncare. — Și scotorocind află în puilul mesei o bucată bună de mămăligă, pe care i-o dede intrégă.

Dar în decursul acestei convorbiri se trezi și celalalt copil.

— Dă-mi și mie! și mie! — se rugá el, ștergéndu-și cu mânuțele ochii somnoroși.

— Veți mánca și tu, — și i rupse și lui o dărbă din mămăligă. Máncați cel puțin voi, io voi mai răbdá.

— Tu nu mánanci, mamă? — i díse un copil.

— Máncați numai voi, io am máncat. Dar grijiți, nu o máncați chiar tótá, mai lăsați încă ceva, că ađi nópte ér o nins, și nu putem eși afară.

Copiii ascultând de mama lor, mai lăsară încă puțină mămăligă; și apoi lăsându-se erăș în pat și astupându-se bine, începú a se jucá.

— Mamă, — începú cel mai mic, — io am vëndú ađi nópte pe Ddeu.

— Cum l'ai vëndú?

— Eră ca un om bétrán, cu barbă mare albă; se jucá cu noi. Tu nu l'ai vëndú pe Ddeu, mamă?

— Nu l'am vëndú, dragule! Și ce-o díș Ddeu cătră tine?

— O díș să me duc la el, că îmi dá tot jucării frumoșe, și apoi când íș bun îmi face stea; și apoi m'oi duce la colindat și-oi căpétá colaci și crițari, — răspunse el cu o naivitate de tot originală, neșciind de marele nécas, ce planá deasupra capetelor lor.

— Tu ce-ai díș! — îl întrebá văduva indiférentă.

— Am díș că me duc decă te aduce și pe tine și pe Nițu. Apoi o vrut să me iaie și io am fugit și am vrut să strig, dar n'am putut; și m'am trezit.

Intr'aceea Nițu adormise.

— Mai dormi și tu Culiță!

— Io nu dorm, mai bine me scol și me joc prin casă.

Điua aceea trecú cum trecú, căci mai eră puțină mămăligă. Dar veni a doua, când se găta mămăliga, așa că în celealalte díle n'aveau nici ce băgá în gurá.

Copiii începú a slábi din ce în ce tot mai mult. Fața lor rosalbă la început acum se îngálbinia și palórea mortii o cuprindea tot mai mult.

Trecurá doué díle după olaltă și copiii nu mai gustará nimic. Stăteau inghemúți în pat de frig și fóme. Nici a mișcă nu se mai puteau, așa slábiserá de tare.

Sêrmana văduvă nu máncase nici ea mai de o sêptémánă nimica și pe lângă fóme eră silită să-și vëndá copiii cum îngálbinesc și cum se vaită torturați fiind de fóme.

Oh, fóme, fóme! cât ești de rea! Voi muritorilor, cari nu ați simțit nici odată lipsa; voi cari ați avut totdeuna ce mánca; voi nu șciți ce însemnézá a-ți fi fóme și a nu avé ce mánca; voi nu șciți ce însemnézá a răbdá câte doué-trei díle, fără de a băgá ceva în gurá! Rugați dar pe Tatál cel de sus, să ve scutescá de acest reu infricoșat și nu respingeți nici odată dela voi pe micii orfani ce ve rógá pentru o bucată de páne. Nu o faceți, o nu o faceți aceșta, ca nu cumva să vină și peste voi pedépsa aceea infricoșată: de a flámândi. . .

Copiii de aibá mai puteau respirá. Nici nu mai vedeau, nici auđiau nimica. Consciința îi părăsise.

Biéta văduvă încercá încă odată la ușă, dórva puté-o deschide, ca să iésă afară și să aducá acestor copii ceva de mâncare. Dar . . . în zădar erau tóte încercările ei. . . Néua se ingrămădisé, bătută de vânt, lângă ușe și frigul făcú de inghețase pe de laturi.

Vëndéndu-se și de astă dată zădărnicită, rămase pe loc ca și cum ar fi fost lovită de trăsnet.

— Ddeule, care me veđi, că în ce chinuri íș, și cum me torturez, ia-i batăr pe aceștia la tine — se lamentá ea cuprinsă de cea mai mare desperare.

la-i batâr pe aceştia, ca să nu-i vîd cu ochii-mi chinându-se aşă de cumplit! Indură-te Dómnne! macar spre dênşii şi nu-i lăsá să sufere aşă de tare! Veđi cá . . .

Tăcú. . .

Afară se petrecea o scenă mai tot atât de durerosă.

Al treilea fiu al văduvei, care erá dus la óste, se reintorsese acasă, fiindcă i se slăbi tare auzul. Pornise de doue zile către casă şi de abia ajunsese acuma, deşi satul nu erá aşá departe de oraş.

Ajungînd la marginea satului, căută cu privirea coliba părinţescă, dar n'o găsiá de loc. . .

— Ce să fie acésta, Dđeule sfinte? dór au murit de frig? séu dóră-s astupaţi de nea, de nu mai pot ieşi afară? — şi sufletul bietului tiner erá muncit de durere.

Incepú a-ş grăbi paşii mai mult nesigur spre locul unde presupunea cá se află casa, şi care acuma, se deosebiá numai prin aceea, cá erá puţin mai ridicat.

Ajunse. I-se părú cá aude o voce. Da: fu aievea. Nu se înşelase. Erá iubita sa mamă aceea care se tânguiá; erá mamă sa, care erá nevoită să-ş védá fii murind de fóme şi care acuma cu ochii scálđai în lacrimi implorá ajutorul lui Dđeu. . .

Se apucá de lucru şi ea şi un desperat începú a depártá cu braţele sale vigurose néua dinaintea uşei, pentru ca să pótá face astfel intrarea posibilă. După ce gátá acest lucru, deschise uşa cu grăbire.

— Mamă! Dđe el cădînd în braţele slăbite ale mamă-sa care nu-i putea nici răspunde; de slăbită séu de mirare, nu pot şci. Şi apoi iute íş desfăcú straiţa şi scoţînd de acolo »prefont-ul« ce bietul i rămăsese şi lui, li-l dădú ca să le stîmpere încátva fómea. Se duse în sat apoi cerînd dela ómenii îndurători ceva de mîncare.

Intr'acésta un vînt de sud începú a topi néua, uşurînd astfel miserilor căştigarea celor necesarie spre susţiurerea vieţii.

A. C. Domşa.

B o n b ó n e.

— Ce fel de tablou vei gátá pentru esposiţia viitoare?

— Un ginere sárutându-şi sócra.

— Ce idee nouă! Aşá ceva nu s'a mai pomenit!

*

— Iubite bărbate, me dóre grozav c'am perdut căţeluşul meu. Rogu-te publicá 'n diare un anunţ, cá ce-l ce mi-l va aduce, va căpétá un premiu.

În điaua următoare bărbatul inserézá în điare următoarele şire:

Ofer un premiu de đece florini aceluia, care-mi va aduce acasă căţeluşul nevastei mele, orb de-un ochiu, şchiop de-un picior şi surd de-amendoue urechile.

*

Intr'un salon.

Se discutá asupra pedepsei cu mórte.

Unii sînt pentru, alţii contra.

Un doctor tînér, inamic neimpăcat al pedepsei cu mórtea đice:

— Acésta este nedemn! nimeni n'are dreptul asupra vieţii aprópelui seu.

O dómnă:

— Şi cu tóte acestea, sînteţi medic!

LITERATURĂ ŞI ARTE.

Şolri literare şi artistice. *Carmen Sylva* va publica la Paris o lucrare nouă în limba franceză, într'o ediţiune splendidă, ilustrată de unul din cei mai mari desemnători, sub îngrijirea dlui V. Alecsandri. — *Románische Revue* a dlui dr. Cornel Diaconovich, care pân'acuma a apărut la Reşiţa, dela anul nou va eşi la Viena. — *Fântána Blandusiei*, revista literară şi politică a dlui M. Eminescu, pe care o mai anunţáram, va apăre duminică la Bucureşti. — *Bustul lui Mircea V. Stănescu*, turnat în ghips, în format mic de birou, se va face de către un sculptor renumit, la care îl comandase dl dr. G. Vuia, medic în Oraviţa, care primeşte şi abonamente cu pretul de 5 fl. — *Poesiile Juliei Haşdeu*, scrise în limba franceză, din cari s'au publicat câteva în broşura din urmă a »Revistei Noue«, vor apăre într'un volum la Paris! — *Vestitul geograf Elisée Reclus* din Paris va trece în curînd prin Bucureşti, în călătoria ce a întreprins-o în Orient.

Poesii de N. Scheletti. Sub titlul acesta a publicat dl N. Scheletti un volum de poezii la Bêrlad în România. Autorul lor, colonel în armata română, nu este om nou în literatura română, căci de mult i cetim numele 'n revistele literare din patria sa. Dênşul e cîntăreţul amorului şi multe din inspiraţiunile sale se şi cîntă pe acolo. Una din bucăţile acestei colecţiuni este şi poezia ce publicăm în nr. prezente.

Harta geologică a României este jumătate gata, eşînd pînă acum 19 foi. Cu ocaziunea congresului geologic ce s'a ţinut în septemvire la Londra, atât harta geologică, cât şi diferitele memorii şi lucrări geologice făcute de biuorolul geologic din Bucureşti, care sînt traduse în limba franceză, au fost fôrte mult apreteiate de geologii străini, ceea ce face onóre ţerii în general, şi personalului biuoroului geologic în particular. În đilele acestea iese încă o lucrare fôrte importantă: »Despre Paleontologia Carpaţilor« lucrata de regretatul geolog Herbich.

Conferinţe literare. Societatea Progresul Silvic din Bucureşti va deschide un şir de conferinţe literare. Prima se va ţine la 18/30 decembre, atunci va vorbi dl. V. C. Muntean despre »Lumina şi silvicultura«; conferinţele următoare se vor ţine tot la o săptămână. Astfel vor vorbi: dnii Antonescu Remus despre »Pin«, Al. Lazurian: Semînarea şi plantarea pădurilor, T. G. Petrar: Starea pădurilor noastre şi amelioraţiunile, G. Stătescu: Istoria vînatórei, Ar. Eustaţiu: Regimul apelor, G. V. Cordea: Pescuitul, I. C. Eleuterescu: Lucrări de întreţinere a pădurilor, M. Tănăsescu: Amenajamentele pădurilor din ţerá, S. P. Radian: Personalul pădurilor.

O carte unghurésă. Dl Ludovic Mocsáry, deputat al cercului Caransebeş, a scos la lumină în Budapesta un studiu politic-istoric sub titlul »A régi magyar nemes« (Vechiul nobil unghuresc.) Studiul acesta este un respuns la o lucrare a deputatului Bela Grünwald intitulată »A régi Magyarország« (Vechia Ungarie.) În acea şcriere Grünwald susţine, cá nobilimea unghurésă pórta vina, cá după pacea dela Sătmár spiritul public în Ungaria a decăđut atât de mult. Mocsáry critică tesa acésta şi totodată usézá de ocaziune spre a combate politica lui Grünwald în cestiunea naţionalităţilor, desvoltând cunoscutele sale păreri liberale în asta privinţă. Preţul 2 fl 40 cr.

Documente istorice. Academia Română va face să apară incurînd o culegere de documente noue privitoare la istoria naţională, adunate prin archivele dela Moscva, Paris, Varşovia, Kiew, Viena şi Birmingham.

„Manual Catehetic“ pentru primii ani şcolastici, ca îndreptar pentru cateheţi, invêţători şi pă-

rinți etc., prelucrat după J. A. Fritz, inspector școlastic cercual și paroc în Rammingen din diecesa Rottenburg, de Vasiliu Rațiu, fost profesor de s. scriptură, catehetică și metodică în seminarul arhidieceșan din Blaș, cu aprobarea prèveneratului ordinariat mitropolitan gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș, a apărut la Gherla, ca proprietatea și editura »Cancelariei Negruț.«

TEATRU ȘI MUSICĂ.

Șoiri teatrale și musicale. *Regina României* are de gând să organizeze la palatul din București mai multe serate musicale. — *Baritonul D. Popovici* a dat marți un concert la București, la care a asistat și regina. — *Dșóra Șarlota Feliciană*, româncă din Iași, pianistă și cântăreță, a obținut succese strălucite la Milano, în opera »Linda.« — *Dl V. A. Urechia* va organiza în săptămâna acésta serata literară-musicală, despre care am mai vorbit în unul din numerile noastre trecute, în sala teatrului național din București, pentru a acoperi deficitul ce există în fondul statuei »Miron-Costin.«

Dșóra Bârsescu la Bucureșoi. Cetim în »Românul«: Celebra artistă română, dșóra Agata Bârsescu va veni cu o trupă a sa, spre a da câte-va reprezentațiuni la teatrul național din capitală.

Concertul IV Hubay-Popper în Budapesta a fost o serată special Beethovenă. Celebrul quartet op. 131 (Cis moll) a umplut partea întei a programei. Esecuțiunea a fost exemplară; mai cu deosebire s'a destins vióra lui Hubay, un artist cum puțini se află în prezent. Nobleța stilului și un mod de concepțiune poetică îl disting cu deosebire. Că a avut demni parteneri în Herfeld, Popper și Grünfeld, se înțelege. O surprindere pentru public și surprindere pentru care s'a arătat foarte recunoscător, a fost aparițiunea neașteptată a cântărețului de cameră a regelui de Șvedia. Dl Forsten a cântat mai multe *Lieder* de Schubert și Mendelsohn și cântece naționale șvedese, cum numai compatrioții Jeny Lind șciu cântă. Pe lângă o voce de bariton, de cel mai frumos și simpatic timbru, dl Forsten țice cântecul cu o gracie și o fineță de intențiuni perfectă și o calitate prețioasă ce mai are, este o pronunțiere ireproșabilă. Nu e cuvânt, nu e silabă ce să nu se audă curată și lămurită. Succesul a fost un triumf, aplausele nu se isprăviau și publicul nu s'a aflat mulțumit până ce n'a audit trei cântece mai mult decum promitea programa. Serata s'a terminat cu frumosul *F-dur* admirabil interpretat. Pentru concertul procsim se așteptă pe Brahms care va dirige ênsuși mai multe din frumoșele opere.

Concertul elevilor Conservatorului Național din Budapesta la 10 a curentei a oferit doue numere de un raf interes. Intéiu o compozițiune grandioasă a directorului seu dl Bartay ce a făcut senzațiune și esecuțiunea unui concert pentru piano cu acompaniament de orchestră de Volkmann, de junele elev al conservatorului dl Boda. Notați bine acest nume, el va avé un rol în istoria muziceii epocii. Dl Boda pe lângă un son de gingașie rară, are o tehnică perfectă și un simțiment profund ce promite mult pentru viitorul seu artistic. În orchestră a figurat cu onóre, ca violonist și un june român, dl Eugeniu Marienescu, fiul dlui At. Marienescu, literat și membru la curtea de apel din capitală. Fericiți suntem când putem anunța, că și românii noștri cultivă artele cu succes.

Societatea Andrei Șaguna a clericilor și pedagogilor din Sibiu a ținut marți la 29 nov. (11 dec. n.) o ședință publică, în sala cea mare a seminarului Andreian, cu următoarea programă: 1. »Rugăciune,«

cor de C. M. von Weber, esecutat de corul societății; 2. »Cuvânt ocașional,« rostit de Demetriu Goia, cl. curs III; 3. »Concertul în luncă,« poezie de V. Alecsandri, declamată de Corneliu Perșinar, cl. curs I; 4. »Zorirea,« cor de C. Attenhofer, esecutat de corul societății; 5. »Cum e considerată rugăciunea, cum e de a se sèvèrși și binefacerile ei,« disertațiune de Georgiu Enescu, cl. curs. III; 6. »Friguri de autor,« dialog de N. Gane, predat de Nicolau Cărpinișian și Aleman Galea, clerici curs. III; 7. »Între pétra Detunata,« cor de G. Dima, esecutat de corul societății.

Piesă din viața română. Dl Gang Hoffer, cunoscut autor dramatic german, lucréză în colaborațiune cu dl M. Brocciner o piesă de teatru al cărei subiect este luat din romanul dlui Brocciner »Juel Fortunat.« Moravurile noastre sânt descrise în acea scriere și rēscóla sâtenilor jócă un rol important. Piesa se va da la Berlin.

CE E NOU?

Biserică și școlă. *Maj.* Sa regele a dăruit câte 150 fl. pentru bisericile gr. c. din Șoimuș și Bocșa, câte 100 fl. pentru bisericile și școléle gr. c. din Se-liștea-de-jos și Ghirișul-românesc. — *Românii din Sat-Chinez* în Bănat s'au constituit în comună bisericescă română și s'au încorporat în eparchia română din Arad, al cărei consistor a emis pentru îndeplinirea actului o comisiune în persoanele dlor Augustin Hamzea și Emanuil Ungurian. — *Profesorii germani dela universitatea din Cernăuți* n'au subscris toți protestul în contra depunerii în limba română a jurământului de cătră decanul actual; doi ênși ș-au refuzat subscrierea, asemenea și profesorul de filologie slavă. — *Dl Ioan Petric*, protopresbiter în Brașov, îndeplinind la 2 decembrie 50 de ani, de când s'a preoțit, a destinat în ȕiaua aceea în fața poporului din biserică o mie de florini ca fundațiune, din al cărei vinit să se cumpere în tot anul cărți și vestminte pentru patru studenți săraci din parochie. — *În Pestișul-mic*, comitatul Hunedórei, s'a sfințit de curénd biserică nouă, zidită cu spesele (4000 fl.) preotului Nicolae Popovici din Josani; actul sfințirii s'a sevērșit de protopresbiterul Ioan Papiu. — *Râs d. Andrei Ghidiu*, fost protopresbiter gr. or. în Oravița, ales mai de mult protopresbiter în Caransebeș, s'a despărțit de tractul seu, care i-a araugiat un banchet de adio, și ș-a ocupat postul nou. — *Dl Ales. Popovici*, paroc gr. or. în Mercina, a fost numit de cătră consistorul din Caransebeș administrator al propopiatului Oravița.

Hymen. *Dl dr. Iuliu Bonciu*, avocat în Arad, fiul dlui Demetriu Bonciu, consiliar regesc și notar public în Arad, la 8 a l. c. s'a logodit cu dșóra Lucreția Tamășdan, fiica reposatului George Tamășdan, proprietar în Curtici. Actul fidanțării a fost sevērșit de Pr. Ssa episcopul Ioan Meșian, carele a adresat pãrechei noue o cuvântare frumoasă.

Academiei Române. *Dl Petru Șendrea*, proprietar în Tecuciu, a dăruit pentru colecțiunile Academiei Române trei documente istorice. — *Dl Al. Const. Bădescu*, consiliar al curții imperiale din Russia și locuitor în comuna Bălți din Basarabia, a dăruit Academiei Române 2000 de ruble.

Numiri. *Dl Isidor cav. de Onciul*, profesor la universitatea din Cernăuți, a fost numit de cătră ministrul de culte austriac consiliar școlar al țerii, în locul decedatului profesor dr. Vasile Mitrofanovici. — *Dl Teodor Ștefanelli*, jude districtual în Setin în Bucovina, s'a transferat în aceeaș calitate la judecătoria districtuală din Câmpulung.

Dela dietă. În ședințele din urmă s'au votat legea pentru rescumpărarea regaliilor și ceea pentru dreptul de cărmărit. Apoi guvernul a presintat proiectul de lege pentru acoperirea cheltuelilor regulării Porții-de-fer și pentru reforma procedurii penale. Ședințele s'au amânat până la 10 ianuarie anul viitor. Iuliu Horváth a fost ales vice-president al dietei, în locul reposatului br. Béla Bánffy.

Știri scurte. În senatul imperial din Viena deputatul Ioan Lupul din Bucovina a vorbit pentru înmulțirea judecătorilor în Bucovina și ca administrația să ceară dela tinerii ce intră în serviciul judecătorei, să știe limbile țării. — *Poetului Grillparzer* i se va rădica în curând o statuă în Viena în grădina publică numită »Volksgarten.« — *Lui Rieger*, conducătorul bohemilor bătâni, i s'a făcut la 10 l. c., cu privilegiul aniversării a șeptedecea a zilei sale de naștere, sgomotose ovațiuni la Praga; o deputațiune i-a predat un dar național în suma de 100,000 fl. — *Un șef de birou* la ministerul de comunicațiune în Budapesta, la 12 l. c. având să plătescă la cassa oficiului vama 42,000 fl., puse banii în paltonul seu într'o cuvertă și plecă; dar când voi să plătescă, cuverta cu bani lipsia.

Știri din România. Pentru esposițiunea din Paris comitetul instituit la București s'a reformat; prințul G. Bibescu abdicând la presidiu, s'au ales president generalul Forescu, vicepresidenți dnii I. Lahovari, N. Blaremburg, G. Mărzescu și G. Paladi. — *Ministerul de culte* în bugetul anului viitor va prevedea mai multe burse pentru trimiterea a câtorva tineri la facultățile de teologie din Atena și Moscova. — *Aniversarea lui Plevnei* s'a serbat la București, în 10 decembrie n., prin un Te Deum, în toate bisericile. — *Dl dr. Nothnagel*, profesor la facultatea de medicină din Viena, a vizitat institutul bacterologic din București, despre care s'a exprimat într'un mod măgulitor; dsa a asistat și la mai multe experiențe făcute de dl profesor Babeș.

Regina Angliei petrece acuma 'n castelul din Windsor. Oșpeții reginei se plâng, că 'n odăile de dormit e rece. Causa este, că regina nu permite să se 'ncăldescă odaia ei de dormit, prin urmare nici în celelalte nu se cade să se facă foc. Numai principele Richmond avu curagîn să spuie odată reginei, că-i prę rece în odăi. Regina respunse scurt: »Nu mi-i frig.« Principele nici n'a mai fost poftit acolo. Bieteles femeii au să sufere mult, căci trebuie să se 'mbrace în odăi reci. Se și vorbește mult de »guturaiul din Windsor.« Prânțul e reu și mâncările sânt reci și puține. Nimene nu pöte începe să vorbească cu regina, cu toate că ei i place conversațiunea vială. Dcă cineva știe vr'o noutate interesantă, o povestește cu ton înalt vecinului; dcă regina rîde și ceialalți surid; dcă inse regina tace, trebuie că anecdota a fost pröstă. De cumva regina intrăbă ceva de povestitor, acela nu ei i răspunde, ci vecinului. Generalul american Iesse Grant odată a făcut mare greșelă în contra acestei regule, căci la un prânț a întrebat pe regina, că de ce șede la mesă cu mânuși, ceea ce apoi toate damele imiteză. Cei dela mesă se mirară grozav de curagîl generalului și-i aruncară niște priviri săgetătoare, încât bietul om s'ar fi simțit mai ușor în focul bătăliei. Nici el n'a fost poftit mai mult acolo. Regina întrebuințeză la mâncare cuțitul și furcița. Ea bé numai șampanie și încă multă.

Societatea pentru cultura și literatura română în Bucovina. Din raportul pe anul 1887 scötem următoarele: Comitetul a continuat edarea broșurelor pentru lectura tinerimei de pe la școlele române populare, tipărind în anul 1887 patru broșurele cari s'au împărțit gratuit. Din cărțile de distragere ce se aflau în

mai multe esemplare în biblioteca Societății, s'au mai împărțit 42 de cărți bibliotecii Spitalului țării și 38 de cărți »Institutului penitențiar pentru bărbați« din Stanislau. Din fondul societății s'au dat la doi studenți dela universitatea din Cernăuți câte 25 fl., unui practicant de librărie în Cernăuți 25 fl., unui student, ca taxă pentru esamenal de maturitate 5 fl. Tot din fondul societății s'au dat 100 fl. pentru sprijinirea studenților români dela gimnasiul din Rădăuți, ér cu suma de 187 fl. 78 cr. s'au cumpărat cărți și îmbrăcăminte de érnă pentru școlarii români sermani de pe la școlele populare din suburbiile Cernăuțului; în scopul acesta s'a pus la dispozițiunea comitetului și o colecță de 110 fl. făcută prin dnele A. Isopescul, A. de Volcinschi și S. Stefanoviciu. S'au mai dat din fondul societății 173 fl. pentru ajutorarea a 4 tineri dela meserii. Din »Fundațiunea Pumnulénă« s'au dat 470 fl. ca stipendii la 6 juriști români dela universitatea din Cernăuți și un mic ajutor unui student de agronomie din Viena. Din »Fundațiunea dnei Agnes Popovici« s'au dat 2 stipendii de câte 50 fl. la 2 studenți gimnasiali din Sucéva. Precum în anii trecuți, așa și în 1887 dna Elena de Popovici, născ. contesa Logothetti, a binevoit a oferi un stipendiu de 50 fl., care s'a dat unui student dela gimnasiul din Sucéva. Din »Fundațiunea contelui Emanuil Logothetti« s'au dat 2 stipendii de câte 50 fl. la 2 eleve dela institutul pedagogic. Cu începutul an. 1888 s'au dat din »Fundațiunea Alesandru de Popovici« un stipendiu de 50 fl. pentru un student român gr. or. dela școla de agronomie din Cernăuți. Tot cu începutul acestui an s'au dat stipendiile menite prin fundațiunile reposatului protopresbiter Dimitrie Sereleanu, pentru un student dela universitatea din Cernăuți, și pentru o copilă sermană, ce studiază la școla de fete din Cernăuți. Cu finea an. 1887 societatea avea 6 membri onorari, 19 fundatori, 93 ordinari și 3 membri activi. Biblioteca a constat din 2516 opuri. Biblioteca lui Alesandru Zotta constă din 524 opuri. Cabinetul de lectură: 10 diare literare-române, 8 politice literare române, 8 germane. Capitalul societății în obligațiuni 900 fl., 7200 franci, 1000 galbini; depuși la cassa de păstrare 7172 fl. 85 cr.: bani gata 576 fl. 85 cr.

Un nou esplorator al Africiei. Profesorul vienez dr. Holub s'a întors acum de curând din Africa, unde a făcut îndelungate călătorii. Primele călătorii ale sale le-a făcut dela 1872 și până la anul 1879, când a ajuns până la Zambes. A plecat fără bani și fără a cunoșce limbile ce se vorbesc p'acolo. Numai setea de sciință l'a dus. În munții de diamant a câștigat ca doctor 72 mii florini. Cu aceștia a făcut a doua călătorie, pe care a început-o la 1883 și a ținut 4 ani. A plecat dela Capul de bună Speranță, de unde a și început să-i facă colecția sa și de a recomandă produsele industriei austriace. Mai nainte s'a dus în Oranje, unde băntuind bólele de vite, a încercat o mare pierdere, murindu-i apröpe toate vitele cari îl transportau, ér celor remase numai cu preț mare putea să le cumpere hrană, din care causă a și isprăvit paralele. A trebuit să stea și să servescă indigenilor pentru a-și pute adună ceva de a călătorii mai departe. În Oranje a făcut studii ornitologice, entomologice și etnologice. De aici a plecat apoi în Transvai, apoi la Bacvena și a stat trei luni și jumătate la gurile fluviului Notuani. Aici a făcut colecție de animale vi-pare. A vizitat apoi țera regelui Kama, unde căpătând conducători, a întreprins o lungă călătorie de 500 mile cutreerând deșerturi unde abia la distanță de 70-100 mile întâlnea câte o oază séu locuri locuite de ómeni. În fine a ajuns la Zambes, după opt luni de zile. La 1886, 9 iunie a trecut Zambesul. Iși propuse de a studiá impregiurimile lacului Bangvevlo, care nainte

de densus n'a fost vizitat nici de un european. In părțile Matochei și Maschuculumbei a adunat multe și interesante piese pentru imbogățirea colecțiunii sale. E de notat, că in toate aceste lungi călătorii a fost însoțit și de nevêsta sa, o femeie foarte curagiosă. Se crede că după sosirea sa la Viena, invêțatul profesor va scôte o carte asupra călătoriilor sale.

Oglinda lumii. *Impêratul Germaniei* a trimis impêratului Francisc Iosif, la jubileul seu de 40 de ani, următorea depeșă de felicitare: »Dumneșeu să Te țină mulți ani spre binele ambelor popore și al păcii europene.« Monarcul Austro-Ungariei a rêspons: »Fii incredințat de amicitia Mea, precum țin Eu la Tine in toate impregiurările. Eu sânt convins, că legăturile Nostre de amicitie neperitore vor asigura pacea și vor revêrsă binecuvântare imbelșugată.« — *Principele Victor Napoleon* va scôte in zilele acestea un nou manifest câtră aderenții sei, declarând și cerend ca poporul francez să fie întreat el ênsuș, că ce fel de formă de guvernământ doreșce: imperiu ori republică? — *Exregina Natalia*, care acuma se află 'n Odessa, stârue să se pôta intêlni cu fiul seu; se dice, că regele Milan ar fi consimțit la acêsta intrevedere, cu condițiunea să se facă pe teritor românesc și nu rusesc. — *Mitropolitul Theodosiu din Serbia* a inaintat patriarhului din Constantinople toate actele divorțului, precum și protestul reginei Natalia, pentru a se pronunță decă a rezolvat bine acêstă afacere; patriarhul i-a rêspons, că a lucrat după canonele bisericești. — *Un bêtrân holteiu din Roma* a testat papei averea sa de un milion lire; rudele insê au intentat proces contra sfântului părinte. — *Papa* a hotărît să nu ia nici o mêsura disciplinară contra episcopului Stros-mayer, considerând că densus s'a declarat cel mai loial și supus servitor al regelui Francisc Iosif și pentru ca locuitorii Slavoniei și Croației să nu se simtă ofensați. — *In senatul României* dl Gr. M. Sturdza a ținut un discurs, dorind ca guvernul să schimbe direcțiunea in politica esternă; să nu mai fie părținitor al politicei germane și dușman al Rusiei, ci să observe cea mai strictă neutralitate. — *Principele Bismarck* are de câteva zile suferințe nevralgice. — *Adunarea imperială a Germaniei* a votat proectul de lege pentru ca să se ridice o statuă in memoria impêratului Vilhelm I. — *O mare rebeliune de femei* s'a făcut zilele trecute 'n orașul Lecco din Italia; 1600 de lucrătore a fabricei de mêtasă s'au pus in grevă. — *Sarah Bernhardt* jôcă acuma la Constantinople in teatrul frances din Pera; la primele represintațiuni toate locurile au fost ocupate; ea speră, că va fi invitată să jôce și inaintea sultanului.

Necrolôge. *Vasile Roșescu*, paroc și protopresbiter gr. or. in Cluș, fost deputat al congresului național-bisericesc și al sinodului archidieceșan gr. or., membru pe viêtă al Asociațiunii transilvane pentru literatura și cultura poporului român etc. a incetat din viêtă in Cluș la 11 decembrie, in etate de 62 ani. — *Colonelul Nicolae Bibescu*, mare măestru al vênătorilor regali din București, efor al epitropiei aședămintelor Brancovenești, a murit luni. — *Patriarcul German Angelici* al sêrbilor a murit la Carloveț la 8 l. c., in etate de 67 ani; densus n'a fost ales de congres, ci numit de guvern; din cauza acêsta a ajuns in conflict cu opiniunea publică sêrbă. — *Ioan Hunfalvy*, geograt, (și nu istoricul, precum anunțaseră unele foi române.) a incetat din viêtă la Budapesta, in sêptemâna trecută; densus a innălțat sciința geografică ungrêscă la nivelul de ași.

Ghicitură

De Elisa Cerchez.

Numele unei reviste beletristice române.
Un popor.
Un nume bărbătesc.
In fluviu in Spania.
Un animal.
Un aparat gimnastic.
Un oraș in Moldova.
Numele unei cărți bisericești.
Literale inițiale, cetite de sus in jos, dau numele unui impêrat decedat; êr literale finale, cetite de jos in sus, numele impêrătesei vêduve.
Terminul de deslegare e 25 decembre. Ca totdeuna și de astadată, se va sorti o care intre deslegători.

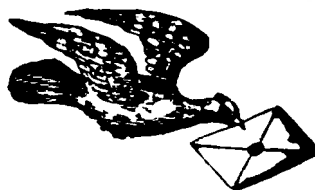
Deslegarea ghicitorei de șac din nr. 44:

Atât de fragedă te-asemeni,
Cu flôrea albă de cireș
Și ca un ânger dintre ômeni
In calea vieții mele ieși.
Abiă atingi covorul môle,
Mătasa sună sub picior
Și dela creșcet până 'n pôle,
Plutești ca visul de ușor.
Din increțirea lungii rochii
Resai ca marmura in loc,
Și-atêrnă sufletu-mi de ochii
Cei plini de lacrimi și noroc.

Deslegare bună primirâm dela dômnele și domnisorele: Iuliana E. Iancovici, Maria Pop, Sofia Cerchez, Sofia Cotișel și dela dnii Valeriu Onițiu, Romul Vernica.

Premiul a fost dobândit de dsora Maria Pop.

Poșta Redacțiunii.

Mira. Nu o putem întrebuință, că este prê reală. Scrisori pentru Salon am primi cu plăcere despre viêtă de acolo. Dar ve rugăm scrieți mai legibil, căci in unele locuri nu putem ceti scrisôrea.

Sredistea-mică. Se 'nțelege că a sosit. Scrisôrea recomandată nu pier. Condițiunea se primeșce.

Călindarul sêptemânei.

Ziua sêpt.	Călindarul vechiu	Călind nou
Duminea 25 după Rusalii, Ev. dela Luca c. 13, st. 10, gl. 8, a inv. 3		
Duminecă	4† M. Varvara	16 Adelheida
Luni	5† Cuv. Sava	17 Lazar
Mărți	6† St. Par. Nicolae	18 Achile
Mercuri	7 Par. Ambrosiu	19 Abraham
Joi	8 Cuv. Patapie	20 Amon
Vineri	9† Zemisl. St. Annei	21 Ap. Toma
Sâmbătă	10 Mart. Mina	22 Beata

Avis. Apropiându-se sfêșitul anului, rugăm pe toți aceia, cari primesc foia nôtă, dar încă n'au rêspons abonamentul, să binevoiescă a-l refui cât mai curênd.

Proprietar, redactor rêspondător și editor: **IOSIF VULCAN.**

Cu tipariul lui Otto Hûgel in Oradea-mare.